

Sergiu RĂDĂUȚANU

Sergiu RĂDĂUȚANU (17 iunie 1926, Chișinău – 6 martie 1998) – om de știință, specialist în domeniul fizicii și chimiei materialelor semiconductoare, organizator și primul rector al Universității Tehnice din Chișinău, doctor habilitat (1966), profesor universitar (1967), membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (1970), membru titular (1972) al Academiei de Științe a Moldovei.

Provine din familie cu tradiții intelectuale. Bunicul, tot Sergiu Rădăuțanu, a făcut studii la Sorbona, care se datorează, moșierului și mecenatului Nicolae Casso. Tatăl său, Ion Rădăuțanu, a fost un timp asistent la Universitatea din Iași, profesor de limba franceză la Seminarul Teologic din Chișinău, precum și scriitor, reușind să editeze o singură carte, *Profesorul Gârboveanu* (Cârțița), Chișinău, 1935. Mama sa, Nina a fost profesoară de muzică.

Serghei Rădăuțanu a urmat Liceul B. P. Hasdeu din Chișinău, apoi Facultatea de Fizică a Universității de Stat din Moldova (1950-1955), pe care a absolvit-o cu eminentă. A făcut doctoratul la Institutul Fizico-Tehnic „A. Ioffe” din Sankt-Petersburg (1955-1959), iar la 26 ianuarie 1959 susținea teza de doctor în științe fizico-matematice cu tema „Cercetări asupra soluțiilor solide în sistemul $\text{In As-In}_2 \text{Se}_3$ și $\text{In As-In}_2 \text{Te}_3$ ”. Titlul de doctor habilitat în științe tehnice l-a obținut la Institutul Politehnic din Sankt-Petesburg în anul 1966, cu teza „Cercetări asupra semiconductorilor de tip diamant cu structură defectă”.

În 1964 organizează prima instituție superioară de învățământ tehnic din Republica Moldova, exercitând funcția de rector al Universității Tehnice a Moldovei (UTM) (1964-1973). În 1974 este ales Vice-Președinte al AȘM, șeful Laboratorului Institutului de Fizică Aplicată și președintele Uniunii Științifico-Tehnice din Moldova.

Academicianul Sergiu Rădăuțanu a fost un savant de talie internațională. Fondator al școlii științifice în domeniul fizicii și tehnologiei, semiconductorilor, din Republica Moldova. De numele lui Sergiu Rădăușanu este legată descoperirea și studierea proceselor de punere în ordine, precum și fenomenul de nolitipie în sisteme ternare. A inițiat și a dezvoltat cercetări în: fizica și chimia semiconductorilor binari; ternari și multinari; fizica senzorilor și dispozitivelor în baza lor; tehnologia de obținere, caracterizarea și studiul materialelor cu proprietăți semiconductoare, magnetice, supraconductoare; electronica solidului, energetica fotovoltaică. A elaborat tehnologia de obținere a unui spectru larg de compuși ternari de tipul ZnIn_2C_4 , ZnGa_2C_4 , CdIn_2C_4 , CdGa_2C_4 , cu o varietate de proprietăți optice, electrice și radiative: fenomenul politipiei structurale; efectul radiației coerente; memoria optică, caracteristica neliniară de tip N cu aspecte importante din punct de vedere științific și aplicativ. A descoperit o clasă nouă de compuși ternari de tipul CdCr_2S_4 , care posedă proprietăți de semiconductori magnetici. Rezultatele investigațiilor au fost publicate în peste 1000 de lucrări științifice, publicate în țară și în străinătate în mare parte în ediții internaționale de prestigiu, inclusiv, 33 de monografii, peste 100 de brevete de invenții.

Sergiu Rădăuțanu a pregătit 64 de doctori în științe și doctori habilitați. A ținut prelegeri la universități din Franța, Germania, SUA, Anglia, Coreea de Sud, Ungaria, India, Japonia. A organizat în Republica Moldova 7 Conferințe Unionale în domeniul Semiconductorilor precum și Conferința Internațională "Compușii ternari și multipli" (Chișinău, septembrie 1990). Un eveniment de importanță majoră în viața republicii a constituit prima Conferință științifică NATO la Chișinău, organizată de savant cu concursul Primăriei Municipality (1996).

A fost în colegiul de redacție la multe publicații enciclopedice, printre care: *Enciclopedia Sovietică Moldovenească* în 6 volume (Chișinău, 1976); *Dicționar Enciclopedic Moldovenesc* (Chișinău, 1989); *Literatura și Arta Moldovei: Enciclopedie* în 2 volume (Chișinău, 1985); *Dicționar Politehnic Rus-Moldovenesc (Român)* (Chișinău, 1983), al *Buletinului Academiei de Științe a Moldovei (seria Fizică și Tehnică)* și a revistei internaționale *Solar Energy Materials and Solar Cells*.

A fost Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova (1983/98). Decorat cu două ordine „Drapelul roșu de muncă”, „Ordinul Republicii” și alte opt medalii. În 1991 a fost ales membru de onoare al Academiei Române, iar în 1992 al Academiei Inginerești a Federației Ruse. A primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universităților din Timișoara, Brașov, Iași, Chișinău.

Academicianului Sergiu Rădăuțanu, în calitate de rector al Universității Tehnice a Moldovei, îi aparține meritul mare că a deschis larg ușile învățământului tehnic pentru zeci de mii de tineri de la sate. Prin acest act de înalt patriotism și rezistență în fața politicii de rusificare promovate de puterea sovietică urma să fie școlită tânăra generație, revigorată intelectualitatea și spiritul național în Basarabia.

Surse:

1. Sergiu Rădăuțanu: Biobibliografie: (vocație, exigență, rațiune) / Universitatea Tehnică a Moldovei; autori: Valeriu Dulgheru, Elena Plăcintă. – Chișinău: S. n., 2021 (Tipor. „Bons Offices”). – 399 p. : fot., fot. color. ISBN 978-9975-87-818-0.
2. Sergiu Rădăuțanu – Personalitatea care a unit cercetători de pe cele două maluri ale prutului. Autori: prof. dr.ing. Georghe MANOLEA, prof. dr.ing. Florin TĂNĂSESCU, prof. dr.ing. Petru TODOS, prof. dr.ing. Ion SOBOR. În: *Buletinul AGIR*, nr. 1/2019, pp. 178-186. ISSN-L 1224-7928
3. Rădăuțanu, Sergiu // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Ch., 2006. – P. 124-126.